& ad motum aptior, deindè paulò crassior exeat, hinc sequatur crassissimus, imò ipse quoque, si adeò effrena sit purgantis vis, sanguis, qui naturæ maximè est conveniens, atque unicus vitæ thesaurus. Et hæc quidem, quomodo medicamentum purgans operetur, dicta sufficiant. Sequitur caput secundum.

CAPVT SECVNDVM.

In præcedenti capite de purgationis definitione & differentia, & num inveniatur medicamentum, quod electivè ducat sanguinem, pro instituti nostri ratione egimus; veramq; tractionis electivè purgantium causam attulimus, ob quam quodlibet pharmacum sibi familiarem & determinatum humorem prolicit & evacuat. Iam verò dextrum purgantium usum, his sex scopis comprehensum: An, quid, quantum, quando, & per quem locum, & quomodo purgatio instituenda usurpandaque sit paucis explicabimus.

An igi-

An igitur purgatione utendum sit, tum morbi materia, tum ægrotantis vires indicium faciunt. Si enim morbus à cacochymia dependeat, adsitq; virium robur, omnino corpus purgandum est: Nam humor, cuius prava qualitas corrigi nequit, per nullum aliud auxilium rectiùs, quàm per purgationem tollitur, præsertim si vires adhuc valeant, & medicamenti vim de potentia in actum deducere possint. Contrà verò in morbo, quem pura plethora, aut immaterialis intemperies produxit, prorsus à purgantium exhibitione abstinendum est. Cum enim ut supra demonstravimus medicamentum humorem sibi familiarem educat, nec ipsum in ejusmodi morbo reperiat, sanguinem & carnes, teste Gal, colliquat, ut ex ijs, quod suum est, elicere possit, & inducit vertigines & tormina, purgandique parit difficultatem, & ægri celeriter exoluit vires: uti videre est in ijs quoque, qui ab omni cacochymia liberi optimè valent, quàm

An purgandũ quando dicent.

lib. quos quando pur. con. cap. 2.

ægrè,

ægrè, quàm moleſtè ferant medicationes. Et licet adſit humorum impuritas: tamen ſi vires nimio languore proſtratæ ſunt, purgatio nunquã tentanda eſt. Quî enim fieri poteſt, ut vires iam imbecilles, ſi adhuc vi pharmacorũ laceſſantur, morbo non ſuccumbant, & deperdantur? Quare ſubindè ad morbi materiam, & vires ægri ille animi oculus deſigendus eſt.

1. aph. 87.

Quid purgãdũ quæ indicẽt.

Quid verò purgandum ſit, morbi materia, & reliqua coindicantia, à tẽperamento, ab ætate, à vitæ genere, ab anni tempore, & à victu præcedenti deſumta, facilè oſtendunt. Sic materia tertianæ puræ indicat bilem flavã, & haud alium humorem evacuandũ eſſe: inprimis ſi illud quoq; accedat, quod æger ſit naturâ calidus & ſiccus, ætatis conſtantis, multum ſe exerceat, victu calido & ſicco utatur, anniq; tempus calore & ſiccitate excedat. Eodem modo melancholia, cancer, elephantiaſis, bilem atram ſupra modum excreviſſe, eamq; purgandã eſſe innuunt, eoq; manifeſtius quantò ma-

gi

gis reliqua coindicantia consenserint. In febri verò quotidiana pituitam, & in hydrope aquam educimus. Hoc igitur si exactè observetur, & humor tantùm peccans corpori subtrahatur, tùm leviùs, tum faciliùs habet ægrotans: contrà, si ex iis aliquis, qui nequaquam morbi causa est, educatur: vires omnino solvuntur, æger gravitatem sentit, morbusq; augetur. Ideoq; divinus Hip. perpulchrè monet: vasorum depletionem, si, qualem fieri oportet, fiat, expedire, illamq; ægros facilè ferre: nec quæ vacuantur multitudini metienda esse, sed si, quæ oportet, vacuentur, & facilè ægri ferant. *Gal. 1. aph. 23.* *1. aph. 21.* *1. aph. 23.*

Quando ergò constat, quòd purgatio suscipienda sit, nec ignari sumus, quem humorem purgari conveniat: statim deliberatio instituenda est, de purgationis *quantitate*, quæ, ut ipse testatur Gal. omnium maximè artem medicam in agendo conjecturalem efficit. Hanc nobis definit humoris copia, qualitas, & situs, tum virium *lib. de cura rat. per sang. miss. cap. 14.*

Quantũ purgandũ qua indicent.

robur, ægri temperamentum, habitus corporis, ætas, purgandi consuetudo, vitæ genus, sexus, regio, & ipsum anni tempus. Nam si corpus multis viscidis, & crassis humoribus refertum sit, iique in partibus remotioribus seu in ipso corporis habitu consistant, & vires constent, ægerque sit calidus & humidus nec admodum gracilis, aut pinguis, sed mediocri præditus habitu corporis, & consistentem habeat ætatem, atq; purgare antea consueverit, & rarò se exerceat, sitque masculus, & vivat in regione calida & humida, & in anni tempore, quod easdẽ cum regione obtinet qualitates, purgatio paulò validior tutò institui potest.

At si humores viscosi non admodũ redundent, sed tenues & ad motum apti sint, nec longè à ventriculo & intestinis distent, vel etiam in iis hæreant, vires quoque langueant, sitque patiens calidus & siccus, vel frigidus & siccus, vel frigidus & humidus, vel immoderatè pinguis, aut gracilis, & sit puer, aut senex, nec antea unquam usus

usus sit purgatione, & multùm de corporis substantia per varios motus, & labores vehementes deperdat, sitq; fœmella, & quidem gravida, & degat in anni & regionis constitutione vel nimiùm calida & sicca, vel frigida & sicca, vel frigida & humida, nequaquá vehemétia purgantia exhibenda sunt. Humores enim fluxiles & in prima regione existentes, facilè cedunt, medicamento etiam mitissimo: nec corpora calida & sicca purgationem paulò majorem ob sanguinis, spirituumq; inopiam, & ob humorum promptitudinem ad inflammationes, & ob virium debilitatem, facilè ferre possunt. Ita etiam frigida & sicca, & frigida & humida corpora maximam sentiunt in purgando difficultatem, tùm quòd sanguinis atque spirituum laborent penuria, tùm etiam quòd habeant angustas vias, quæ non liberum medicamentis & humoribus vacuandis transitum præbent. Verùm calidi & humidi citra molestiam, majorem pūrgationem tolerant, propter

humorum exuperantiam, & virium integritatem. Et certè, si valde pingues, aut graciles vehementer purgentur, verendum est, ne in illis frigiditas prævaleat, venasq; caro opprimat, & inanes claudat, unde calore nativo suffocato, ipsa mors subsequatur: in his verò ne principales facultates dissolvantur, & humidum radicale, cujus, ut & caloris nativi exiguam habent portionem, prorsus absumatur, calorque insitus, ob pabuli sui defectum extinguatur. Nec minus peccat, qui, vel pueros, quorum substantia continuè & insigniter, propter inordinatos motus, & nimiam auctionem, dissipatur; vel senes, quorum vita, instar lucernæ parum jam habentis sevi oleivè, extingui solet, vehementi audet pharmaco evacuare. Et consultum esse judicamus, ut pueri & senes à purgationibus omninò abstineant, vel certè si maxima urgeat cacochymia, suademus, ut pharmacis lenissimis, & benignissimis, & quidem in convenienti dosi exhibitis utantur.

Idem

Idem esto de prægnantibus judicium. Insueti quoque plurimum læduntur, si medicamentum purgans, in paulò majori, quàm conveniat, dosi ipsis propinetur. Nam, qui consueverunt solitos ferre labores, etiamsi fuerint imbecilles & senes, non consuetis, fortibus, atque juvenibus facilius ferunt. Proinde blandis sensim pharmacis purgationum insuetos tentare: & non temerè vehementioribus impetere atq; labefactare expedit. Quippè reperitur quandoq, in corporibus humanis, quædã ἰδιοσυγκρασία, sequens peculiarem & incognitum mistionis modum, qua aliqui facili ac leni purgantur pharmaco, ex forti pereunt: contrà verò alij. Nec balneatores, bajulos, fossores, fabros ferrarios, & alios qui circa opificia laboriosa versantur, multùm evacuare convenit: Si enim resolutio, quæ per continuos sudores fit, purgando augeatur, omnimoda sequetur virium enervatio. Quare hæc diligenter cognoscenda & ponderanda sunt, ne incauti in

1. Aph. 49.

quantitate medicamentorum aberremus, & fortè unà cum humore peccante ipsam tollamus vitam.

Quoniam autem nec ista ad justam purgationis quantitatem determinandam noviſſe ſufficiunt, niſi quoq; communis medicamentorum doſis ſit probè cognita; non abs re videtur de purgantium Dosi hoc loco obiter pauca inſerere. Trademus verò qua quantitate ſimplicia purgantia ſecundum mentem probatiſs. authorum ſint exhibenda, & generalem compoſitorum doſin annotabimus modumque aſſignabimus, quo unuſquiſque per ſe, omnium purgantium compoſitorum, ſive ſint pilulæ, ſive electuaria, &c. legitimam doſin facilè inveſtigare poſſit.

Medicamenta alia purgant, alia tantum lauant.

Sciendum itaque, quod medicamenta, quæ corpus noſtrum purgant, ſint in duplici differentia. Quædam enim à proprietate totius ſubſtantiæ, ſibi peculiares attrahunt humores: quædam verò, ob materiæ ſuæ conditionem quoſuis humores & feces in ventri-

ventriculo atque in inteſtinis hærentes evacuant. Ita leniendo & emolliendo alvum ſubducit althæa, butyrum, malva, mercurialis, oleum, pruna, viola, & ejuſmodi alia: cotonea verò mala, & pyra auſteriora, poſt cibum aſſumta, ſua aſtrictione, & oris ventriculi corroboratione per accidens ſedes promovent. Cum verò, quæ vi materiæ laxant, impropriè dicantur purgantia; nec multùm referat, ſi quis ea paulò majori, minorivè, pro libitu, ſumat quantitate, eò quòd non tàm medicamenta ſint, quàm cibi medicamentoſi: his omiſſis, de illis ſolùm, quæ attrahendo evacuant, agemus, exordientes à ſimplicibus.

De doſi purgantium ſimplicium.

Simplicia itaque omnia, ducunt aut aquam ſeu ſeroſum humorem, aut flavam bilem, aut pituitam, aut melancholiam, & quidem tripliciter: vel leniter, vel mediocriter, vel vehementer.

Leniter aquam hydropicorum purgat *ſuccus ebuli*, ex radice vel medio

Leniter purgat ſreſum humoré

cortice expreſſus, & datur ℥ j. pondere. Idem præſtat fructus ebuli, duplo ſaccharo, & parte cinnamomi octava conditus, & in eadem, qua ſuccus doſi exhibitus.

Radix Mechoacanna Ebulus & eius doſis.

Radix Mechoacanna ℥ j. pondere propinata.

Vehementer aquam educit in abdomine collectam *mezerium*, aliàs *ſemen thymeleæ*, & *granum gnidii* dictum, cujus doſis in decocto eſt à ℥ ß uſque ad ℥ j. in pulvere verò à caract. ſeu Kiratis duobus uſque ad quinq; id eſt á gr. viij. uſque ad gr. xx. Eodem modo extrahit aquam citrinam *Elaterium*, quod eſt *ſuccus cucumeris ſylveſtris*, & juxta Meſuem, exhiberi ſolet, à gr. x. uſque ad gr. xx. pulvis verò radicis ejus datur à gr. xv. uſque ad gr. xxx.

Vehementer purgantium ſeroſum humoré doſes Mezerium. Elaterium.

Eſula. *Eſula* quoque eadem vehementia hydropis materiam elicit: cujus radicis corticem à Karactis duobus uſque ad karact. vij. & lac ejus, quod & *ſuccus tithymali* dicitur, à karact. uno uſque ad karact. iij. exhibet Meſues. Secundum Fernelium autem radicis cortex in pulverem redactus datur à

gr. v.

gr. v. usque ad gr. x. lac verò à gr. iij. ad gr. vij.

Lenitèr purgantium bilem flavam dosis.

Leniter bilem flavam educunt Cassia, manna, rosa, viola, & tamarindi. Et datur *Cassia* cùm in substātia, tùm in infusione, ab ʒ j. ad ʒ j. ß. *Mannæ* dosis est secundum Mesuem à ʒ vj. usq; ad ʒ x. hodiè verò ut plurimum exhibetur, ab ʒ ij. ad ʒ iij. vel ut Mercurialis vult ad ʒ v. Censet enim, ut & ipse Gabriel Fallopius, medicus eminentissimus, Mesuem vel diversam à nostra habuisse mannam, vel eidem alia etiam adjecisse purgantia. *Rosarum & violarum* succus propinatur ab ʒ j. ad ʒ ij. Sin tantum infundantur datur infusio ab ʒ iiij. ad ʒ viij. *Tamarindi* dantur ad ʒ ij. ad ʒ v.

Cassia. Manna lib. 2. de compos. med. cap. 6. cap. 37 tract. de med. purg. Rosa. Viola. Tamarindi.

Mediocriter bilem flavam evacuantium dosis.

Mediocriter bilem flavam evacuant, absynthium, aloë, eupatorium, myrobolani citrini, Rhabarbarum, & semen psyllij. *Absynthij* pulvis datur à ʒ ij ad ʒ iij, succus à ʒ iij. ad ʒ ß. infusio ab ʒ v ad ʒ vij. Dosis *Aloes*, secundum Averrhoëm, est à ʒ j. ad ʒ ij. secundum Mesuem ab aureo semis, id

Absynthium. Aloes.

est à ℈ ij. ad ʒ ij. in infusione verò ab aureo uno ad aureos iij. pulueris *Eupatorij* dosis est à ʒ ij. usque ad ʒ iij. decoctionis verò ab ℥ iiij. usq; ad ℥ vj. *Myrobolanos citrinos*, Mesues dat in substantia à ʒ ij. usque ad ʒ v. in infusione à ʒ v. usque ad ʒ x. Mercurialis pro ʒ x. legit ʒ ℈. *Rhabarbari* dosis in substantia est à ʒ ß. ad ʒ ij. ℈. in infusione à ʒ ß. ℈ ad ʒ iij. *Psyllij* semen datur á ʒ ß. ad ʒ iij.

Eupatorium.

Myrobolani citrini.

Rhabarb.

Psyllium.

Vehementer purgantis bilẽ flauam dosis.

Vehementer choleram elicit *Scammonium*, quod præparatum in officinis *Diagridium* dicitur, & secundum Mesuem datur à gr. v. ad gr. ℈ ij.

Scammoni, seu diagridiũ.

Pituitam mediocriter purgantiũ doses.

Pituitam leniter purgantia nulla reperiuntur: mediocriter autem eandem evacuant, agaricus, aristolochia, been, Myrobolani bellerici, chebuli, & emblici, cartamus, geniſtæ semen, hyssopus montanus, & hortensis, iris, oppoponax, sarcocolla, serapium, turbit. *Agaricum* Mesues in substantia à ʒ ß. ad ʒ ij. in decoctione à ʒ ij. ad ʒ v. exhibet. Verùm

Agaricus.

rùm hodiè vix ʒ ij. transcendimus etiam in infusione. *Aristolochiæ* quantitas est à ʒ j. usque ad aureum j. *Been* seu *nux mirepstica* datur à ʒ ß usq; ad ʒ j. ß. *Myrobolanorum bellericorum* dosis est in substantia à ʒ ij. ß ad ʒ ß. in infusione ab ℥ ß ad ℥ j. *Chebulorum* in substantia à ʒ ij. ad ℥ ß. in infusione ab ℥ ß ad ʒ ɣ. *Emblicorum* in substantia ab ʒ j. ß ad ℥ ß, in infusione ab ℥ ß ad ℥ j. *Cartamus* seu *Cnicus* datur à ʒ iiij. ad aureos v. & flos eius à ʒ j. ad aur. ij. Dosis *seminis genistæ* est, à ʒ ij. usque ad ℥ ß. florum eius à ʒ ij. ad ʒ v. Pulvis *Hyssopi montani* datur à ʒ iij. ad ʒ vij. decoctionis à ʒ vj. ad ʒ ɣ. *Hortensis* verò pulvis datur à ʒ ij. ad ℥ ß: decoctionis à ʒ v ad ʒ ɣ. Radicem *Iridos* Mesues à ʒ ij. ad ʒ vj. exhibet. *Oppoponax* datur à ʒ j. ad ʒ ij. *Sarcocolla* quoque à ʒ j. ad ʒ ij. *Serapij* dosis est à ʒ ß ad aureum j. Et *Turbith* dosin in substantia præscribit Mesues à ʒ j. ad ʒ ij. in infusione à ʒ ij. ad ℥ ß: nostro seculo communiter datur ʒ j. vel paulò plus.

Aristolochia.
Been.
Myrobolani bellerici
Chebuli
Emblici
Cartamus.
Genista
Hyssopus montanus
Hortensis.
Iris.
Oppoponax.
Sarcocolla.
Serapij.
Turbith

Colocynthis.

Vehementi vi ac perturbatione pituitam ejiciunt colocynthis, Euphorbium, & hermodactylus. *Colocynthidis* dosis in pulvere secundum Mesuem est à caract. sex. usque ad ℈. id est, à gr. ℈ℹℹℹj. usque ad gr. ℈ℓ. Serapio verò ponit dosin, à caract. tribus usque ad sex. & in fortioribus à gr. ℈v. usque ʒ ß. Verùm hodiè vix ad gr. ℈v. ascendimus.

Euphorbium.

Euphorbium datur à kira. j. ad kira. iij.

Hermodactylus.

Hermodactylus juxta Mesuem exhibetur à ϑ iiij ad ϑ viij. Fernelius autem pulveris dosin facit à ʒ ß. ad ʒ j. decoctionis à ʒ j. ad ʒ ij.

Sena.

Iis quoque quæ leniter melancholiam evacuant destituimur: sola excepta *sena*, quæ datur in substantia à ʒ j. ad ʒ ij. in infusione ab aur. iij. ad ℥ j.

Melancholiam medsocriter purgantium dosis.

Quæ verò eundem humorem facultate seu modo mediocri educunt sunt Epithymus, fumaria, myrobolani Indi, polypodium, & stœchas. Epithymi dosis in substantia est à ʒ ij. ad aur. iij. in decoctione à ʒ v. ad ʒ vj. Nec sequendus est Mesues qui Epithymi

Epithymus.

dosin

dosin esse scribit, in substantia quidem à ʒ iij. ad ʒ vij. in decoctione verò à ʒ v, ad ʒ xx. Nimium enim foret, si ad ʒ xx. ascenderemus. Ideoque censemus sphalma esse typographicum in textu Mesuæ, & rectissimè pro ʒ xx. ʒ x. substitui posse. *Fumariæ* pulvis datur in substantia à ʒ iij. ad ʒ v. succus verò ab ℥ ß ad ℥ ij. Dosis *Myrobolanorum Indorum* est in substantia à ʒ ij. ad ℥ ß, in decoctione ab ℥ ß ad ʒ x. *Polypodij* dosis usitata est à ʒ ij. ad aur. iiij. *Stœchados* pulvis datur à ʒ iij. ad ʒ v. decoctum ab ℥ v. ad ℥ viij.

Fumaria. Myrobolani Indi. Polypodium. Stœchas

Maximo robore & vehementia succum melancholicum expurgant, helleborus uterque, lapis armenus, & lapis Lazuli. Et datur *Helleborus Niger seu Veratrum* à siliquis sex, id est à gr. xxviij. ad ʒ ij. *Albi* verò *Ellebori* dosis Mesues, non meminit, cum ut ipse ait, corporibus nostris sit tanquam venenum propriè suffocans. *Armeni lapidis* illoti dosis est à ʒ ß ad ʒ j. loti à ʒ j. ad ʒ ij. *Lapis Lazuli* tutiùs secundum Auerrhoëm à ʒ ß ad ʒ j. quàm

Melancholicum vehementer purgantium dosis. Helleborus niger, albus. Armenus lapis. Lapis Lazuli

juxta Mesuem à ʒ ij. ad ʒ ij. ℈ propinatur.

Inter hæc pharmaca, quorum dosin hactenus annotavimus, sunt nonnulla, quæ præter illum humorem, quem præcipuè evacuant, etiam alios eliciunt: sic Scammonium, sena, &c. bilem utramque, & pituitam omnium consensu educunt: idque ob diversas medicamenti facultates. Nam medicamenta pleraque, ut ipse Gal. testatur, quæ sensui simplicia videntur, persæpè compositas obtinent vires, imò verò nonnunquam etiam contrarias.

lib. 3. de simpli. med. facul. cap. 14.

In genere autem de dosi notandum est, quòd ut plurimùm simplicia leniter purgantia, dentur unciis, mediocria drachmis, vehementia granis. Nec verò unquam per se & seorsim vehementer purgantia tutò exhibentur, sed semper lenibus tantùm admiscenda sunt: Hæc enim si absque aliorum admistione usurpantur, maximam vim naturæ inferre solent, ideoque præstantissimi Medici quique, ista

Generalis de dosibus simplicium purgantium regula.

Sola vehementer purgantia nō sunt usurpanda.

ista tantùm instar stimuli, leniter & mediocriter purgantibus adjiciunt.

Quomodo dosis purgantium simplicium cum invicem commiscentur sit variandæ.

Verùm quomodo in compositione purgantium dosis eorum sit varianda, trademus, Deo volente, copiosiùs, cum de compositione medicamentorum agemus: breviter solùm hoc loco observetur: Si medicamentum leniens, & medicamentum mediocriter purgans, vel leniens & vehementer purgans commiscentur, amborum usitatam dosin retineri: cùm lenientia purgent tantùm ex ventriculo & intestinis, nec admodum juvent mediocriter aut vehementer purgantium vim ex remotioribus partibus attrahendi. Quando verò medicamentum purgans mediocre cum mediocri, vel mediocre cum vehementi componitur, tunc cujusque dimidia tantùm pars dosis usitatæ retinetur. Ita si tria mediocria, aut tria vehementia (quod rarò, vel nunquam fit) aut unum mediocre & duo vehementia, aut unum vehemens & duo mediocria commiscenda & usur-

usurpanda sunt, singulorum duntaxat tertia pars sumitur; & quidem si omnia eundem ducant humorem, vel etiam diversos, æqualiter tamen abundantes. Si enim diversi humores evacuandi sint, & alter horum altero magis abundet, illius medicamenti, quod humorē magis abundantem purgat, major quàm alterius, quantitas exhibenda est. Ut si pituita & bilis æquali copia peccent, sintque per mediocria purgantia euacuandæ, sumo agaricum & Rhabarbarum, quæ mediocriter purgant, ille quidem pituitam, hoc flavam bilem: & cum amborum dosis usitata sit ʒ ij. uniuscujusque tantum dimidiam partem, id est, ʒ j. exhibeo, unde pari copia, cùm pituita tùm bilis è corpore ejicitur. At si plus phlegmatis expurgandum sit, quàm bilis, augeo dimidiam partem dosis usitatæ agarici, & diminuo partē dimidiam dosis usitatæ Rhabarbari, ita ut dem agarici ℈ iiij. rhabarbari verò solùm ℈ ij. & plus educetur pituitæ, quàm bilis. Idē sit judiciū de reliquis.

Et li-

Et licet plurium, quæ recensuimus, medicamentorum simplicium purgantium hodiè nullus in purgando usus sit, ut sunt hyssopus uterque, stœchas, genista, &c. tamen ea reliquis adjicere voluimus, ut si fortè in examine doses purgantium compositorum occurrerent, eorum doses essent perfectè cognitæ. Atque de simplicibus purgantibus hucusque: sequuntur composita.

De compositis purgantibus.

Composita purgantia sunt, aut syrupi, aut electuaria, aut species, aut pilulæ, aut trochisci.

Syrupi purgant vel *bilem*, ut syrupus rosar, lavat. syrup. Violar. syrup. ex flor. persicorum. syrup. de cichorio cum Rhabar. Vel *pituitam*, ut syrup. de bryonia, de hermodactyl. vel *humores mixtos*, ut syrup. Diasereos, & diacnicum. Horum communis *dosis* est ab ℥ ij. ad ℥ iiij. vel etiam ad ℥ v.

Dosis syrupeorum.

Electuaria sunt aut lenitiva, aut solutiva: *Lenitiva* ducunt vel *bilem*, ut Diacassia cum manna, Diacassia magistralis, cassia extracta sine foliis senæ,

cassia

cassia cum foliis sennæ, Diaprunum compositum non laxativum, Elect. leniti. de manna: Vel *humores mixtos*, ut Elect. lenit. Diacathol. Hæc *dantur* ab ʒ ß ad ʒ j. vel ʒ ɟ. *Solutiva* purgant aut *bilem flavam*, ut elect. de succo rosar. Elect. rosar. Mesuæ. Elect. de psyllio: diaprunum laxati: aut *pituitam* ut benedict. laxat. Diaphœnicon. Elect. Indum majus & minus, Elescoph, Diaturbith majus & minus, Hiera picra cum agarico: Hiera picra compos. Hiera Pachij, Hiera Hermetis, Diacolocynthidos Archigenis: *aut melancholiam*, ut diasena Nicolai, Diasena Gentilis, Confect. Hamech major & minor, Diapolypodium, Hiera logodium: *aut humores mixtos*: ut Catarthicum imperiale, Diacarthamum, Diaturbith cum Rhabar. Hiera Ruffi, Hiera Abbat. Horum omnium generalis *dosis* est à ʒ ij. ad ʒ ß.

Leniti-vorum Electuariorũ dosis.

Electuariorũ solutivorum dosis.

Specierum autem ex quibus modò dicta electuaria componuntur, dosis est à ʒ j. ad ʒ. ij.

Specierum dosis.

Pilu-

Pilulæ quoque varij sunt generis: quædam enim purgant *bilem*, & vel ex *capite*, ut pilulæ aureæ, pil. arabicæ: vel ex *Epate*, ut pilulæ ex Rhabar. pil. sabelliæ pilu. de Eupatorio. Quædam evacuant *Pituitam*, & vel ex *capite*, ut pil. cochiæ, pil. ex colocynthide. pil. Alhandal. pil. ex octo rebus seu octomeræ, & pil. ex sex rebus: vel ex *thorace*, ut sunt pil. Hieræ cum agar. pilulæ ex agar. vel ex *Ventriculo* ut pil. alephang. pilulæ mastichinæ, pilulæ stomachicæ, pilul. pestilentiales: vel ex *iunctura*, ut pilulæ de hermodactyl. pilul. arthriticæ, pilul. fœtidæ majores & minores, pil. ex oppoponace, pil. ex sagapeno, pil. de sarcocolla, pil. benedictæ: Quædam educunt *melancholiam*, ut pil. de lapide armeno, pil. de lapide Lazuli, pil, ex fumaria, pil. Indæ. Quædam proliciunt *serosos humores*, quales sunt pilul. de mezerio, pil. de Euphorbio. Quædam denique *mistos humores* purgant, & vel è *capite* ut pil. sine quibus, & pil. lucis majores & minores.

vel

vel è *ventriculo*, ut pilulæ Hieræ simplicis & compositæ, pil. Assaieret, pil. ex aloë & mastiche, pil. de aloë lota, pil. Imperiales: vel ex *Epate*, ut pil. ex Halicacabo: vel ex *toto* ut pil. aggregativæ. Harum *dosis* generalis est à ℈ ij. ß ad ℈ iiij.

Pilularum dosis.

Trochiscorum quidam purgant mediocriter; quidam vehementer. Illi purgant aut *bilem*, ut trochis. de Rhabarbar. aut *Pituitam* ut troch. de agarico, agaricus trochiscatus, troch. Hamech. *Hi* evacuant vel *pituitam* ut troch. de Alhand. vel *humores mistos*, ut trochis. de violis cum scammonio. Trochisci mediocriter purgantes *dantur* à ℈ ij. ad ℈ v. Qui verò vehementer purgant *exhibentur* à gr. v. ad gr. xij.

Trochiscorum & mediocriter, & vehementer purgantium dosis.

Verùm enimvero cum doses istæ generales quandoque fallant, diligenter observandus est modus, quo omnium purgantium compositorum dosis aut inquiri, aut corrigi possit. *Modus* ergò hic esto: quandocunque offertur aliquod purgans compositum, cujus

Modus quo omnium compositorum purgantium dosis aut inquiri aut corrigi possit.

dosin

dosin author non adjecit, vel in ea errore typographi sphalma admissum est, statim hac via instituenda est supputatio. Et *Primò* quidem memoria repetenda sunt, quæ paulò ante de dosi, & qualitate simplicium attulimus. *Deindè* quæcunque in composito reperiuntur simplicia, unumquodq; ad suam classem referendum est: Ita Rhabar. iis, quæ mediocriter purgant bilem, annumeratur: Scammonium verò, iis, quæ vehementer ducunt eundem humorem. *Tertiò* videndum, quot dosis largiuntur omnia purgantia simplicia totius compositi, si singula seorsim exhibeantur: dosis verò collectæ notandæ sunt. *Quartò* expendatur, quot drachmarum vel scrupulorum sit totum compositum, quod constat cùm ex purgantibus tùm ex aliis speciebus, succis, vel saccharo, quæ purgantibus multiplici de causa adijciuntur. *Tandem* eiusmodi analogia, secundum regulam proportionum, instituatur: tot dosis simplicium purgantium dant tot drachmas

vel

vel scrupulos totius compositi; quot dabit una purgantium dosis drachmas vel scrupulos compositi?

Quoniam autem exempla sunt rerum obsides, hanc præceptorum normam uno atque altero exemplo declarabimus. Primùm sint *Pilulæ aureæ* in quibus tria reperiuntur purgantia, aloës scilicet, Diagridium, & pulpa colocynthidis: primum mediocriter, alterum purgat vehementer bilem, tertium eadem vehementia pituitam. Ergò aloëm ad mediocriter, Diagridium ad vehementer bilem purgantia refero, & pulpam colocynthidis vehementer pituitam evacuantibus annumero. Et siquidem secundum Mesuem aloës datur à ℈ ij. ad ʒ ij. sumo ℈ iiij. pro mediocri dosi, & proveniunt quatuor circiter doses, quas annoto. Sic Diagridium datur juxta eundem authorem à gr. v. ad gran. xij. sumo gr. x. tanquam dosin ferè mediocrem, & per ea divido ʒ vj. Diagridij, quæ ingrediuntur

Primũ exemplum.

has

has pilulas. Ut verò divisio eò expeditior sit, has drachmas sex resolvo in grana, & proveniunt gr. CCCLX. Hæc divisa per grana ɣ. dant Diagridij doses XXXVI. quas reservo. Similiter ʒ j. pulpæ colocynthidis, resolvo in gran. LX. quæ divido per grana ɣ. quæ sunt colocynthidis seorsim exhibitæ dosis conveniens, & largiuntur sex doses. Has igitur, cum aloës & Diagridij dosibus conjungo, & exurgunt in universum XLVI. doses: Iam inquiro totius compositi quantitatem, quam invenio ʒ ɣɣiiij. ß. seu ℈ LXXIIII. Nam tota harum pilularum compositio habet specierum, cùm purgantium, tùm reliquarum ʒ ɣvj. ß. Et licet mucilaginis tragacanthæ, quantitas non sit in textu definita: tamen regulare est, ut ad conficiendum magladium, seu massam pilularum, specierum duæ partes, una autem mucilaginis, succi, aut syrupi sumantur. Addo igitur muci-

mucilaginis tragacanthæ ʒ viij. quæ cum specierum ʒ vj. ß. faciunt ϑ LXXIIII. Denique hanc instituo proportionem: XLVI. doses, dant ϑ LXXIIII. quot dabit scrupulos, dosis una? Ducatur ultimus in medium, & productum dividatur per primum. Facta autem legitima operatione proveniunt ϑ j. ß gr. ij. quæ sunt media harum pilularum dosis.

Modi huius utilitas

Atque hinc intelligere est, ex hoc modo facilè colligi posse, non tantùm veram dosin omnium compositorum: sed etiam, quem, aut quot humores, & qua quemcumq; humorem quantitate, & qua lenitate, vel vehementia unumquodque compositum purget. Verbi gratia: in his pilulis offerunt se tria purgantia, nempe aloës, Diagridium, & pulpa colocynthidis. Cùm igitur aloës & Diagridium ducant bilem, & pulpa colocynthidis pituitam, & quidem aloës mediocriter, reliqua verò maxima vehementia, & Diagridium cum aloë habeat se ad pulpam colocynthidis in octupla proportione

tione; statim concludo has pilulas vehementer bilem flavam & pituitam purgare, verùm ita, ut semper octo partes bilis, & unica tantùm pituitæ evacuetur.

Alterum exemplum sit *Electuarium de succo rosarum*, in cujus compositionem ingreditur succus rosarum, qui leniter, & Diagridium quod vehementer bilem evacuat. Cum verò, ut suprà dictum, lenientia tantùm ex ventriculo & ex intestinis purgent, nec juvent vim ex secunda tertiavè regione attrahendi mediocriter & vehementer purgantium; colligo prorsus eodem modo, quo in præcedenti exemplo, Diagridij doses, & invenio LXXII. Totius verò Electuarij pondus est ʒ CCXXV. & ℈ ß. seu ℈ DCLXXVI. (omissis ʒ viij. quæ facilè, dum succus cum saccharo ad justam consistentiam coquitur, exhalant.) Iam instituo talem analogiam: LXXII. doses, dant ℈ DCLXXVI; quot dabit scrupulos, *Secundum exemplum.* *fac. 29.*

una dosis ? Calculo subducto emergunt ℈ iʒ. gr. vij. quæ exactè describunt dosin mediocrem huius electuarij.

Cautela Atq; iste modus in reliquis omnibus valet : præsertim si summa diligentia observetur, eorum præparatio, fermentatio, & compositio : quippè secundum has, non rarò alia, quàm in textu reperitur, constituenda est compositi quantitas. Sic coctio medicamentorum, ob plurimam exhalationem suadet, ut totius compositi pondus, in textu positum, pro brevioris, diuturnioriſvè coctionis ratione, imminuatur. Diuturna verò fermentatio, & adiecta medicamenta, quæ malignam purgantium qualitatem corrigunt, insinuant, hoc modo inventam compositi dosin augendam esse: Ideoque in majori etiam dosi pilulæ aureæ exhiberi solent, quod compositionem earum ingrediatur mastix, & mucilago tragacanthi, quæ nonnihil purgantium vehementiam refringunt.

Verùm

Verùm hæc dicta sint, de dosibus purgantium compositorum, seorsim sumptorum. Ubi verò libuerit, ob humorum purgandorum varietatem, duobus, aut tribus invicem mistis una vice uti compositis, varianda dosis est, secundum normam, suprà de commistione simplicium purgantium traditam. Sed de quantitate purgationis determinanda hactenus. Sequitur tempus purgationis.

De dosi compositorum inter se mixtorum.

fac. 29.

Tempus, quo commodè & tutò purgatio fieri possit, indicat nobis tempus anni, dies, & diei hora, & morborum generalia tempora. In *vere* enim quibus venæsectio aut purgatio prodest, his secanda vena, aut purgatio imperanda est. Quippè tunc ex æquo temperatum est corpus, & venæ patent, & humores in modo substantiæ mediocritatem obtinent. Post Ver *Autumnus* purgationib⁹ maximè idoneus est, cum sæpe in veris naturam mutetur, & Gal. & Ruffus apud Oribasium, præcipiant, utilli, qui purgandi sunt,

Quando purgandum quæ indicent.

Hip. l. 6. aph. 47.

lib. quos & quando purg. conve.

vel vere, vel autumno purgentur. Minus ád purgationes accommodata eſt *Hyems*, ob nimium & intenſum frigus. Per hoc enim humores impacti, tenaces, craſſi, & immobiles fiunt, & admodum difficulter cedunt medicamento trahenti. Periculoſiſſimum autem tempus *Æſtas* haud immeritò cenſetur. Vires enim eo tempore ex ambientis aëris æſtu exoluuntur, & corpora per ſe ſatis calida, per calorem & acredinem medicamentorum purgantium magis exuruntur, maximaque naturæ vis infertur, dum aëris caliditas humorem ad circumferentiam allicit, pharmacum verò ad centrum eoſdem retrahit: unde accidere ſolet, ut complures hoc tempore purgati febri corripiantur: adeò ut rectè Hip. moneat: Sub cane & ante canem, difficiles eſſe purgationes. *lib. 4. aph. 5.*

Medico ſunt aſtra obſervanda.

Verùm non tantùm caniculæ exortus, Medico diligenter obſervandus eſt, ſed etiam Arcturi & Pleiadum, & alia-

& aliarum ſtellarum, quæ inſignes ſunt, & maximam, teſte experientia, habent in noſtris corporibus efficaciam. Morbi enim ut plurimùm in his diebus judicantur, aliique perimunt, alij verò deſinunt, aut in aliam ſpeciem, aliumque ſtatum tranſmutantur. Nec Medico contemnenda ſunt Solſtitia, Æquinoctia, & magnæ temporum mutationes. Hæc enim ipſum Hip. & Gal. obſervaſſe legimus, nec in illis Hip. medicinas libenter exhibuiſſe, neque uſſiſſe quæ circa ventrem ſunt, neque ſecuiſſe, priuſquàm præteriiſſent dies decem aut plures, & non pauciores: Imò Aſtronomia non minimam partem confert ad rem medicam ſed omnium plurimam: cum unà cum temporibus & ventriculi in hominibus mutentur, ut ipſe Hip. teſtatur. Et Fernelius in præfatione ſuæ medicinæ: nemo, inquit, vel in primo limine ſalutarè tentet medicinam, qui non prius Aſtronomiam &c. didicerit. *Hip. lib. de aer. aq. & loc.* " " " *Ibid.* " " " " " *Ibid.*

Nota.

Sed quæ hactenus de temporibus anni, & observatione astrorum diximus, tantùm de præservatione, & de morbo inducias præbente intelligenda sunt. Ridiculum enim foret, si Medicus haberet manifestas purgationis indicationes, & vellet ob solum anni tempus inconveniens, aut ob malignos planetarum aspectus purgationem differre, atque concedere, ut interim morbus ægrum jugulet. Feliciùs quidem purgatio succedit, si universalis causa cum particulari conveniat: prudentis tamen est, inter duo mala, quod minus est, eligere, & purgationem, non vehementibus, ac si omnia consentirent, sed benignis & lenibus pharmacis perficere.

Diebus Criticis non est purgandum.

Dierum quoq; observatio apprimè in purgantibus propinandis utilis est. Criticus enim dies omninò à purgantium usu abstinendum esse suadet, præsertim si jam signa manifestæ coctionis adsint. Nam alioquin crisis, quam natura fortè per hæmorrhagiam

narium,

narium, vel per vomitum, vel per sudores, vel per vesicam molitur, impediretur; & ut ait Hip. quicunque continua febri correpti, pharmaco usi sunt in diebus paribus, hi nimiùm purgati nunquam sunt. Qui verò in diebus imparibus medicamento forti usi sunt, nimiùm purgati sunt. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in imparibus diebus, nimirum corpore humorem ad ventriculum transmittente. Et si quis jam turbatur, adhuc magis perturbatur medicamento immisso, nihil miri est, ex talibus hominem perire. *lib. 4. de morbis.*

Inter diei *horas* in morbis accessiones habentibus, illa purgationibus destinanda est, qua morbus intermittit, aut saltem remittit: in morbis verò, qui per circuitum haud recurrunt, matutina reliquis anteferenda est: Siquidem à solis exortu sanguis & reliqui humores suscitantur, ipsoque diei lumine tenuiores, fluxuique fiunt aptiores, maximè secunda, tertiaque

diei hora: nec ita à cibis jam dudum concoctis, & in corporis habitum distributis, pharmaci operatio impediri potest, ac si alia quavis diei hora exhiberetur.

Tempora morbi quatuor à Gal. numerantur: principium, augmentum, status & declinatio. In ipso igitur acutorum morborum *principio* (quod non pro prima morbi invasione, nec pro eo, quod latitudinem obtinet, & ad tertium extenditur diem, sumimus, sed pro prima totius morbi parte accipimus, quæ signis coctionis definiri solet, non autem dierum numero) in quibus materia turget, corpora purgare convenit, nullis etiam coctionis signis apparentibus: ut ipsemet Hip. monet; ubi, medicari, inquit, in valde acutis, si materia turgeat, eadem die; cunctari enim in his malum est: quippe periculum est, ne humores motu vehementi agitati, in membrum principale irruant, ægrumque interimant. In *principio* autem morborum

lib. de temp. morb.

Hip. 4. aph. 10.

" "

borum acutorum, qui existunt citra humorum turgentiam, nunquam aut certè, ut vult Hip. rarò medicamento purgante utendum est: idque diligenti cum præmeditatione fieri oportet. In chronicorum quoq; morborum *Principio*, purgatio tentanda non est, sed semper expectandum, donec manifesta coctionis signa appareant, juxta Hip. sancitum: quo concocta maturaque medicari ac movere præcipit, non cruda: & Gal. in longis, inquit, morbis semper oportet concoctionem expectare: & alibi: cavendum est, corpora expurgare, omninò apparente cruditate in succis. Tunc enim habemus primùm ipsam naturam vacuationis adiutricẽ, cum humores cocti sunt: siquidem ipsa post coctionem apertè videtur humores secernere, & quod supervacaneum est, expellere. Imò purgatione quoque avocatur natura ab humorum coctione, quæ quiete & calore moderato, non verò purgantibus, quæ

1. *aph.* 24.

1. *ap.* 22.

1. *ap.* 24.

4. *de rat. sect. com.* 33.

Gal. 1. *aph.* 24.

omnia facultate sunt calida, & humores exagitant, perfici solet.

3. meth. med. Verùm hoc loco meminisse oportet præcepti Gal. quod ei primùm subveniendum sit, quod magis urget, altero tamen non prorsus neglecto.

Nota. Proindè quæcunq; de materiæ concoctione attulimus, ea tenùs acceptanda sunt, quatenùs nulla accidunt, quæ nos omninò ad purgandũ, præter materiæ turgentiam, & coctionem, adigunt. Si enim tanta adsit humorum copia, quam natura non tantùm non potest superare, sed etiam metus impendet ne copia ista naturam obruat, certè non video, quid possit lenem purgationem prohibere: per hanc enim natura aliquantulum à mole humorum vindicata, promptè refocillatur, viresque assumit, quibus faciliùs, quod reliquum est, concoquere ac denique vincere potest. Et satiùs profectò est anceps auxilium hac in re experiri, quàm nullum.

Celsus lib. 1. cap. 10.

Sed

Sed dubium hoc loco suboritur, de quibusnam loquatur concoctis in modò citato aphorismo Hip. Concoctorũ enim quadruplex potest constitui genus. Primò namque concocti dicuntur humores, quicunque à calore nativo debili, ex humido & sicco ciborum, geniti, demum adaucto calore perficiuntur. Ita concoctum appellamus sanguinem, quem calor nativus majus acquirens robur, ex pituita cruda produxit. Deindè humores tenues acquirentes justam consistentiam, & ipsorum formæ convenientem, concoctos dicimus. Tertiò humores concoctos nuncupamus, qui postquam aliquid contraxêre putredinis, iterum pristinæ ac propriæ restituuntur naturæ. Denique concoctis quoque annumeramus omnes humores, qui prorsus erant putridi, & per concoctionem benigniores fiunt, & in pus album, crassum, & fœtore omni carens vertuntur. Nos eos tantùm concoctos humores, quorum

Quæ cõcocta intelligat Hip. 1. aph. 22.

omnem naturam putredo abolevit, Hip. intellexisse, constanter asserimus. Hi enim non solùm dum crudi seu putridi existunt, sed etiam cum jam cocti sunt, toto genere sunt præter naturam. Nam licet in eorum coctionem natura strenuè incumbat, nunquam tamen eos prorsus restituit: verùm illorum tantùm fervorẽ, acredinem, & fœtorem obtundit, eosque successivè in pus quoddam convertit. Hoc ergò cum morbos recidivos, si diutiùs in corpore commoretur, parere soleat, rectè Hip. quamvis concoctum sit, si natura cunctetur, purgare præcipit. Reliqui verò humores, quamprimùm concocti fuerint, genuinam nanciscuntur naturam, & corpus nutriunt. Quis igitur sit tantæ amentiæ, qui humores secundum naturam existentes, & ad nutritionem idoneos, præsertim si non peccent sua quantitate, corpori subtrahere non dubitet? De sanguine ex pituita cruda per ulteriorem concoctionem con-

Galen. lib. 2. de Diff. rat. sex. 4.

Aph. 12

confecto & de aliis humoribus iustam consistentiam, & suæ naturæ convenientem assecutis, quod corpori, eiusquè certis quibusdam partibus nutrimentum suppeditent, nullum prorsus est dubium: Quòd verò semiputridi humores possint corrigi, atque correctos corpus nutrire, ipsemet Gal. passim testatur.

De *augmento* idem, quod de principio diximus, statuendum. Nam hìc quoque, si materia concitetur, purgatio maturanda est: aliàs verò cùm in acutis tùm in diuturnis morbis materiæ concoctio expectanda est: nisi fortè humores peccantes adeò abundent, ut impossibile sit, eos posse à natura vinci. Hoc enim in casu, per medicamenta lenientia utiliter aliqua humorum particula & potest & debet detrahi: cùm hac ratione naturæ laboranti suppetias feramus. Ita Gal. in tertiana notha, exhibet blandè purgantia medicamenta, crudâ adhuc existente materiâ.

2. aph. 17. 11. meth med. cap. 9. 2. Epid. sect. 2. com. tex. 44.

In *Statu* nullum exhibendum esse pharmacum ex Hip. liquet. Sic enim ait; morbis incipientibus, si quid movendum esse videtur, move: vigentibus autem, quiescere multò præstat. Circa enim initia & finem morborum, omnia sunt remissiora symptomata, in statu vehementiora: in vigore quoq; & animalis facultas admodum languet, & natura à materiæ concoctione, in quam tunc maximè incumbit, minimè avocanda est: ut nil dicam, quòd per pharmaci exhibitionem crisis, quam in statu natura non semper per alvum, sed per alias vias quandoque tentat, interturbari possit.

2. aph. 29.

2. aph. 30.

In *declinatione* dubium non est, quin materia à natura, pòst crisin relicta, tutò per pharmacum & possit & debeat evacuari, ut corpus à morbo futuro præservetur. Nam quæ à morbis post crisin relinquuntur, recidivos morbos facere consueverunt. Siquidem enim ut Gal. ait, residua

2. aph. 22.

Ibid.

por-

portio totius humoris, qui morbi causa erat, naturam redolet, consentaneum est, illum nequaquam posse in corporis substantiam converti, sed paulò pòst humores puros, & recens etiam alimentum inquinare, recidivosquè morbos excitare.

In genere autem de temporibus morborũ notetur, quòd in his omnibus liceat purgationibus uti, si materia turgeat, & virtus, de qua omnium prima sumitur indicatio, non admodum sit prostrata, nec humores sint viscidi aut crudi, sed tenues & aquosi. *Nota.*

In omni quoque evacuatione *locus*, per quem fieri debeat, diligenter considerandus est. Quæ enim educere oportet, quoquò maximè natura vergit per loca conferentia, eò ducere convenit. *per quẽ locum purgandum. 1. aph. 21.*

In primis autem locum purgationis indicat, anni tempus, pars affecta, patientis aptitudo & constitutio. Nam æstate superiorem potiùs ventrem *Indicãtia locũ purgationis.*

trem, hyeme inferiorem purgari con-
4. aph. 4 venit. Et supra septum transversum
4. aph. 18. dolores, quicunque egent purgatione, per superiora purgandum esse significat: qui verò infrà sunt, per in-
4. aph. 6 feriora. Et graciles, qui ad vomitionem sunt faciles, per superiora purga, nisi hyems adsit: ægrè verò vomentes, & modicè carnosos, quos
4. aph. 7 δυσπύρους Græci appellant, infernè pur-
4. aph. 9 gato, devitans æstatem. Melancholicos infrà vehementiùs purgabis, eadem ratione contrariam iniens vacuandi viam.

Modus purgationis. *Modus* purgationis consistit in forma, & qualitate purgantium, quas indicat evacuandi humoris locus, & ægri natura. Nam si materia peccans hæreat in prima regione, communiter pharmaca in forma potionis propinamus: si verò circa corporis ambitum, seu circa cutem & partes exteriores consistat, in forma boli, aut pilularum purgantia exhibemus. Bolus enim ac pilulæ, cùm solidæ sint,

diu-

diutius in ventriculo morantur, ideoque faciliùs, è partibus longè dissitis materiam vitiosam attrahere possunt. Contrà verò potio, ob celerem sui per ventriculum & intestina transitum, non adeò remotos evacuat humores. Nec satis est, ad eductionem materiæ existentis in ipsa partium substantia, quæ ad summam cutim atque articulos accedunt, medicamēta in forma solida exhibuisse, nisi quoque accedat vehemens purgantis qualitas, seu robur. Itaque si oculi, aut alia quæcunque à ventriculo paulò remotior pars purganda sit, lenibus & mediocribus pharmacis semper adiicimus ea, quæ vehementem habent vim purgandi, qualia sunt Diagridium, colocynthis, Elleborum &c. Mitiora namque è prima corporis regione, mediocria è vasis maioribus, valentiora è corporis habitu, ex singulisquè particulis evacuant. Per naturam ægri hoc loco intelligimus temperamentum atque naturalem

poten-

potentiam & impotentiam. Melancholicis ergò & pituitosis potio magis convenit, quàm bolus, aut pilulæ. Horum enim calor debilis, tardiùs, & difficiliùs solida medicamenta dissolvere, & in actum deducere potest. Contrarium verò in biliosis & sanguineis, ob contrariam causam, quotidiano usu observatur. Sunt enim quædam naturæ, quæ prorsus à potionibus abhorrent, & malunt pilulis vel electuariis purgari: Quidam autem potiones respuunt, & delectantur bolo pilulisvè. Verùm de capite secundo hactenus: restat tertium.

CAPVT TERTIVM.

Scopos legitimæ purgationis in secundo capite, qua licuit dexteritate, explicavimus: Reliquum est, ut de norma quoque, secundum quam æger ante, in, & post purgationem regendus est, quam breviſſimè agamus.

Notan-